

Ретро

Стигнаха Дунав, когато ги нападна глутницата. Баща й скочи от каруцата, надвика писъците на нея и на майка й. „Не мърдайте оттам!“ – кресна, размаха тоягата. Един от вълците захпа кончето. То зацвили по-силно. Другите се спуснаха към баща й... Чу се изстрел, вълците избягаха. Дотича закачулен мъж, с димяща пушка. Приблужи баща й, заговори му. Тя не чу гласа му, гледаше лицето му – млад мъж с мустаци, хубавец, едър, спокоен. Той се обърна към нея и майка й, усмихна се. Майка й му рече: „Господ да те благослови, сине!“ , а той впи очи в НЕЙНИТЕ засмени, сини очи. Запита я: „Как се казваш?“ – „Мария“ – засрами се тя. „Аз съм Шамон“ – рече той. Майка й каза, че бил от тяхното село, от Драгичевия род – до един богаташи; живеели и работели като градинари в Маджарско, имали и чифлици там. Тъй се запознаха. Беше на дванайсет. Не го видя, докато навърши петнайсет.

Спомените от зимната утрин изплуваха – той заминаваше с братята си за чифлика край Будапеща, наследен от чичо му, умрял наскоро там. Мария минаваше край портата на неговата къща. Шамон се качваше на файтона – пременен, наперен. Погледите им се срещнаха, сърцето й се обърна в пазвата. Шамон не я позна, огледа я, попита коя е, тя му припомни вълците, усмихна се, след туй рече: „На добър час, бачо Шамоне!“ Той неочаквано се смути, извика: „Много си хубава! Като си дойда, ще те взема!“ Файтонът потегли. Няколко пъти след това – като стана на шестнайсет, седемнайсет, после осемнайсет, баща й намираще мъже за женене. Тя все отказваше и викаше: „Не ща, тате.“ Но една вечер той се прибра късно, удари с юрук по масата, кресна: „Стига вече, или се жениш, или в Дунав скачай!“; намерил мъж от съседно село, млад, хубав, от добър род.

На другия ден момчето дойде да я иска. Обявиха годеж, нарочиха ден за сватба – преди Мръсните дни, около Коледа. И точно тогава Шамон си дойде. Срещнаха се до чешмата. Тя цялата се разтрепери, той дойде при нея и се засмя: „Май на сватба си дошла да ме каниш?“ „Ти ще каниш на нашата сватба – рече му Мария. Той я погледна, приближи се, през зъби процеди: „Тая приказка на майтап ли я казваш?“ „Аз тебе искам, бачо Шамоне!“ „А на всичко ли си готова?“ „На всичко.“ „Ела тогава!“ Заведе я у тях. Майка му ги огледа, рече: „Тая работа не ми ха-

Илюстрация: Луиза Станева

ресва!“ „Мълчи мамо“ – отвърна й Шамон. „Тук нямаш думата!“ „Тъй да е“, млъкна тя. Заведе я в стаята на втория етаж, залости вратата. „Съблечи се!“ – рече. „Да видя какво взимам!“ Тя го послуша. „Хубава си!“, зацелува гърдите й той, грабна я и я метна на леглото, хвърли се като луд отгоре й. . . Като се върна у дома, тя рече само: „Сватба няма да има, аз имам вече мъж!“ Как ли не я хокаха, не каза кой е. След девет месеца роди дъщеря. Шамон не се обаждаше. Минаха още две години, започна войната. Един ден Мария взе кесията на баща си, замина за града с дъщеричката си, хвана влак за София, оттам – друг за Будапеща. В Румъния самолети бомбардираха влака. Мария и дъщеричката й, с другите пътници, тръгнаха пеша през нивите. Дъщеричката й се разболя. Добри хора я приютиха в едно румънско село. Парите с багажа бяха останали в изгорелия влак, затуй тя работи цяло лято като ратайкиня. Синът на чорбаджиата – млад, хубав, като я гледаше всеки ден каква хубавица е, я поиска, но тя му отказа, а той рече, че няма да я пусне да си иде. Избяга една нощ с малката. До разсъмване вървя из нивите, да не я види той по пътя. Чуваше как крещи името й. Заплака. Но не се обади. След два дни пристигна в Сибиу, спа три нощи на гарата, после някакви българи – също градинари, като разбраха къде отива и бяха чули за Шамон, я съжалиха и й дадоха пари за билет. Пристигна в Будапеща и тръгна да търси чифлика му. Като пристигна там, беше вече цялата окъсана, мръсна, кожа и кости. Вратата на двора беше отворена.

Тя чу гласа на Шамон на втория етаж. Затича се, качи се по стълбите, влезе в стаята. . . В прегръдките му лежеше гола, красива и много млада циганка, която я изгледа злобно. Каза нещо на унгарски. „Коя си ти?“ – тросна й се Шамон, като я отмести. „Жена ти“ – отвърна му тя. „А ето и дъщеря ти!“ Шамон изгледа намръщено детето. „Ти не си ми жена!“ – кресна. „Махайте се оттук!“ Мария грабна дъщеря си, хукна където й видят очите. Тича, докато стигна Дунава, нагази във водата. Тя ги повлече, омота. Мария затвори очи. Изведнъж усети как някой я хваща, издърпва. Обърна се. Беше циганката на Шамон – за-дъхана, с облещени очи, крещеше нещо на маджарски. Блъсна я, но я послуша. Излезе. Върнаха се в чифлика и двете, мокри, отидоха при Шамон. „И двете не сте ми жени“ – рече им той. „Затуй една вечер ще бъда с едната, една – с другата. Която ми роди син, за нея ще се оженя!“ Циганката роди дъщеря, Мария – син. Шамон се ожени за нея. След сватбата, като изпратиха гостите, а Шамон отиде да закара с файтона кмета на селото, Мария тръгна да види момченцето си. На стълбите чу друг плач – на бебето на циганката. Отиде в стаята на ратаите, където живееше тя. Обърса сълзите й, вдигна я и рече: „Ела!“ – заведе я с бебето в спалнята на Шамон. Сложи детето при нейното в кошарката, а циганката – в леглото. Легна до нея и тя, прегърна я. Замълчаха. И зачакаха.

Стефан Кисьов

Достоевски и Ман

По онова време имах проблеми с крака. Десния крак. Бях го счупил, та ме пратиха да го раздвижвам в някакъв санаториум в село Влас. До Слънчев бряг. Беше април. Времето – чудно. Едно слънчице, не ти е работата. Пристигнах с автобус там, изкуцуках с бастуна до кабинета на старшата сестра, тя ме настани в стая на втория етаж, обитавана от двама като мен – със счупени крака. Размених по две приказки с тях, установих, че са пълни простаци и излязох да се разходя из околността. По коридорите, по двора, из стаите – навсякъде мъже и жени с бастуни, патерици. Плюс медицинският персонал – в бели дрехи. Но като изключим тия фрактури, хората бяха здрави. Скоро забелязах и друго. Тук цареше разврат. Този санаториум беше истински Содом и Гомор. Участваха всички. Санитарките и медсестрите, пациентите със счупени ръце, крака и т.н. Аз бях далече от тия неща. Идеалист. Мечтател. Единственото нещо, от което се вълнувах, беше Томас Ман. Вече преполовях „Вълшебната планина“. По тази причина естествено скоро станах обект на подигравки от страна на съквартирантите ми. Забележките им към мен бяха от рода на „Да не те удари някоя буква по главата“ „К'во ми се правиш на

умен!“ или „Много поздравя на бай Томас Ман“. Те едва чакаха да мръкне и почваха нощни рейдове. Къпеха се, бръснеха се и се парфюмираха, пригладжаха си косите, взимаха си бастуните и почуквайки с тях по циментовите коридори на санаториума, се отправяха на поредното си среднощно посещение. Прибираха се няколко часа по-късно. Събуждаха ме, докато оживено се хвалеха един на друг с подвизите си, които аз отказвах да слушам. Правех се на заспал или четях Томас Ман. Те все опитваха да ме вземат с тях. Убеждаваха ме, че разни „какички“ ще ми се зарадват. Особено една „много симпатична“, с два счупени крака. По цял ден лежала, защото трудно ходела, но ме била видяла през прозореца и доста ме харесала. Аз четях Томас Ман и отхвърлях това и останалите им предложения. Още бях девствен, а и бях решил да се отдавам единствено на духовни занимания. От любезност премълчавах мнението си за тях и вечерните им занимания. Даже в знак на добра воля им давах част от аналгина си, за което те обаче изобщо не ми бяха благодарни. Поне не повече от пет минути. След което пак почваха подигравки по мой адрес. През останалото време се разхождах из двора с Томас Ман и бастуна. Той

ми вдъхваше мъдрост и благочестие. Така минаваше времето. Един ден, тъкмо бях потънал в царството на Томас Ман, когато пред входа на санаториума спря автобуса от Бургас /по принцип спирката беше малко по нагоре/ и от него слезе една девойка. Долу-горе на моята възраст. Седемнайсет години. Ако кажа, че беше красива, ще излъжа. Беше невероятна. Коси, очи, тъ...тяло – всичко по мярка, стил, в синхрон. От нея се излъчваше такава нежност и очарование, че Томас Ман излетя като дим от главата ми. И тя беше с бастун и неголям куфар, който с мъка затътри по плочките към мен. Не беше изминала и две крачки, когато аз станах от скамейката, куцукайки с бастунчето я пресрещнах и се чух да грача:

–Дайте да ви помогна!

–О, мерси! – изчурулика ангелчето и ми връчи куфара си, който аз – пренебрегвайки болката в крака – понесох. Помогнах ѝ да стигне до старшата сестра, която я настана на третия етаж. На вечеря се оглеждах да я видя в столовата, но не успях, което сериозно се отрази на апетита ми. Отбелязано от съквартирантите ми с ехидни забележки. След вечерята – в компанията на Томас Ман – продължих да я търся. Излязох на двора и я видях на една скамейка в парка. С книга в ръка.

– О, вие ли сте! – засмя се тя щом ме видя.

– Не ви видях на вечерята – рекох аз.

– А искахте ли? – попита тя.

– Да.

– Ще се разходим ли? – попита тя.

– С удоволствие – рекох аз.

И двамата, с бастунчетата, тръгнахме из парка. Вече се стъмняваше. Небето се покриваше със звезди. Увлякохме се в разговор за литература.

Оказа се, че и тя харесва Томас Ман, но любимият ѝ бил Достоевски. Всъщност и негова книга в момента четеше тя. „Братя Карамазови“. Стигнахме края на парка, където имаше ограда, а до нея – една скамейка, от двете страни на която растяха кипариси и я прикриваха от любопитни очи. Тук обичах да идвам през деня и да чета на спокойствие Томас Ман. Но никога не я бях посещавал в този час на денонощието.

–Искате ли да седнем тук? – попита девойката.

–О, да – рекох аз. И ние приседнахме един до друг. В нощта, под звездите.

–Как е тук? – попита тя. – Толкова се радвам, че се запознахме! Сега няма да съм съвсем сама!

–И аз.

–Наистина ли?

–Да.

–О, колко мило! – рече тя. Хвана ръцете ми...и докато се усетя, вече се целувахме, срамежливи, разтреперани...

–Ще ти призная нещо – рече тя след това. – Това ми беше първата целувка!

–И на мен – казах аз.

Пак се зацелувахме. В тоя вълшебен миг, като от небето, пред нас се появиха двамата ми съквартиранти с бастуните. В компанията на жена с две патерици. Тримата, които явно не бяха очаквали да ме видят точно тук, се вцепениха от изненада. Няколко секунди ме зяпаха, без да кажат каквото и да е. После единият изрева с цяло гърло:

–Пък се прави на честен!

Стефан Кисьов

Илюстрация: Луиза Станева

